

Thai Plus One

ไทยบวกหนึ่ง

ยุทธศาสตร์เชิงรุกของการลงทุนจากญี่ปุ่น ?

ประยูร เชี่ยววัฒนา

ผู้อำนวยการสถาบันมาตริวิทยาแห่งประเทศไทย

โลก ทุกวันนี้ มีการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พม่า ซึ่งเคยเป็นประเทศปิด กลายเป็นจุดสนใจของนักลงทุนจากทุกประเทศ เทียวบินไปพม่าเต็มแน่นด้วยนักธุรกิจจากทุกมุมโลก คนไทยไม่น้อย เริ่มถามกันว่า ไทยซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางการลงทุนในภูมิภาค กำลังจะจบบทบาทลงหรือไม่ ? เวียดนาม พม่า กำลังจะเข้ามาทดแทนประเทศไทยหรืออย่างไร ผู้เขียนไปอ่านพบบทความหนึ่งที่สะท้อนแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์เช่นว่านี้ของญี่ปุ่น ในฉบับนี้ จึงขอนำแนวคิดของนักวิจัยอาวุโสชาวญี่ปุ่น ชื่อ Ooizumi Keiichirou มาเล่าสู่กันฟัง แนวคิดดังกล่าวที่ว่านี้ เขาเรียกว่า “Thai plus one” หรือ “ไทยบวกหนึ่ง” โดยเขามองว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับญี่ปุ่น ที่จะสามารถเจาะเข้าไปในตลาดของประเทศพัฒนาใหม่และประเทศกำลังพัฒนาได้ แนวคิดเช่นว่านี้ มีที่มาที่ไปและมีเนื้อหาอย่างไร เชิญติดตามมาครับ

Thai Plus One กับ China Plus One

ก่อนหน้าที่จะมาเป็น Thai Plus One นั้น ในญี่ปุ่นมีการกล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า China plus one มาก่อน ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมุ่งที่จะลดความเสี่ยงการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศจีน ทั้งนี้เป็นแนวโน้มการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตจากประเทศจีนไปยังประเทศอื่นเพื่อรับมือกับความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเพิ่มขึ้นของค่าแรงในประเทศจีนนั้น แต่ในกรณีของ Thai plus one เจ้าของแนวคิด คือ คุณ Ooizumi Keiichirou ชี้แจงว่ายุทธศาสตร์นี้ยังมุ่งที่จะคงฐานการผลิตไว้ในประเทศไทย เพียงแต่มีการเคลื่อนย้าย

กระบวนการผลิตส่วนที่เน้นแรงงานสูงไปยังประเทศข้างเคียง

ในแนวคิดดังกล่าวนี้ คุณ Ooizumi Keiichirou ขยายความว่า ประเทศที่คาดว่าจะเพิ่ม plus one ก็คือสามประเทศข้างเคียงของไทย อันได้แก่ **กัมพูชา ลาว พม่า** แนวคิดนี้ **มุ่งที่จะเคลื่อนย้ายกระบวนการผลิต** ซึ่งเน้นแรงงานไปยังประเทศเหล่านี้ ขณะเดียวกันก็ **พัฒนาไทยให้พื้นฐานของกระบวนการผลิตที่เน้นการลงทุน** การประสานสองส่วนดังกล่าวนี้ให้เป็นห่วงโซ่อุปสงค์อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดคือ เป้าหมายความสำเร็จ ดังนั้น **แนวคิดนี้จึงไม่ใช่การลดความเสี่ยงของการลงทุนในไทย แต่กลับเป็นการเสริมให้ไทยแข็งแกร่งและเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคนี้**

อย่างไรก็ตามคุณ Ooizumi Keiichirou ยอมรับว่า ในช่วงแรกๆ ที่มีการกล่าวถึง Thai plus one นั้น มีแนวโน้มที่จะคิดถึงการลดความเสี่ยงเช่นเดียวกับกรณีของ China plus one กล่าวคือ เมื่อค่าแรงของประเทศไทยสูงขึ้น อุตสาหกรรมส่วนหนึ่ง ก็จะเคลื่อนย้ายฐานการผลิตไปยังบังคลาเทศ หรือพม่า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เขาย้ำว่า ญี่ปุ่นมีธุรกิจซึ่งลงทุนและประกอบการอยู่ในเมืองไทยกว่า 4,000 แห่ง เฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตก็มีมากกว่า 2,000 บริษัท การสะสมการลงทุนในไทยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งไม่สามารถละเลยไม่ได้

การลงทุนของญี่ปุ่นในไทย เมื่อเทียบกับจีน ปริมาณและคุณภาพ

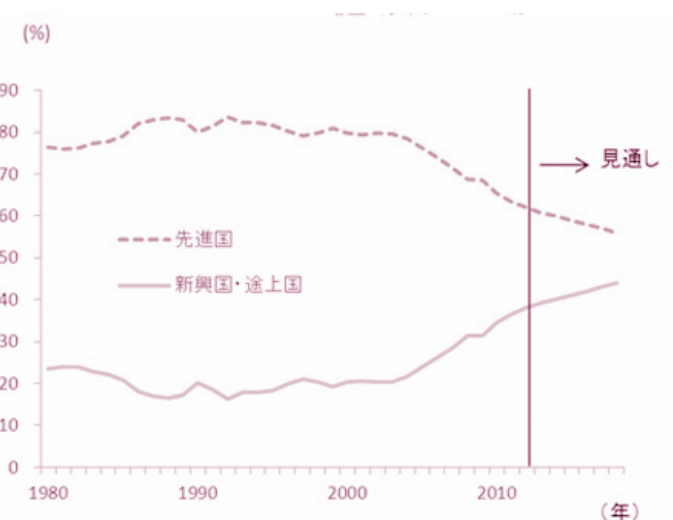
โดยข้อเท็จจริงแล้ว การลงทุนของญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมการผลิตในไทยนั้นมีมูลค่าประมาณ 2.4 ล้านล้านเยน เมื่อเทียบกับการลงทุนเดียวกันในประเทศจีน ซึ่งมีค่าถึง 6 ล้านล้านเยน ขนาดการลงทุนในไทยจึงเป็นเพียงร้อยละสี่สิบเมื่อเทียบกับในประเทศจีน แต่การลงทุนในประเทศจีนนั้น มีการกระจายตัวไปในพื้นที่ต่างๆ ขณะที่การลงทุนในไทย มีการกระจุกตัวอยู่รอบกรุงเทพฯ อย่างสูง

หากพิจารณาเป็นกรณีอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ คุณ Ooizumi Keiichirou ชี้ว่าการลงทุนไม่ได้จำกัดเพียงเฉพาะกระบวนการประกอบขั้นสุดท้ายเท่านั้น ทั้งนี้ ยังมีการลงทุนจากญี่ปุ่น

ในด้านซัพพลายเออร์ ลำดับที่หนึ่ง ที่สองและที่สาม ซึ่งบริษัทในญี่ปุ่นต่างก็มีกลางทุนต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ อุตสาหกรรมบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น งานโลจิสติก งานบำรุงรักษาเครื่องจักร ก็ติดตามมาลงทุนด้วย ดังนั้น สภาพการลงทุนของญี่ปุ่นในไทยจึงมีสภาพโครงข่ายอุตสาหกรรมที่แทบไม่แตกต่างจากที่เป็นอยู่ภายในประเทศญี่ปุ่นเลย

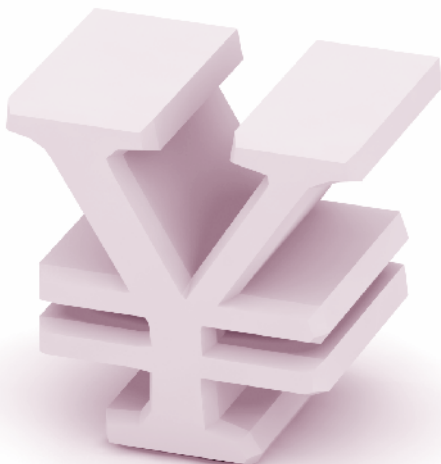
เป็นที่คาดการณ์กันว่า ภายในปี 2020 เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาใหม่ร่วมกับประเทศกำลังพัฒนา จะมีขนาดเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น ตลาดของกลุ่มประเทศเหล่านี้ จึงมีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เป็นอย่างสูง การที่ญี่ปุ่นจะสามารถช่วงชิงตลาดดังกล่าวได้นั้น **สินค้าซึ่งผลิตจากภายในประเทศญี่ปุ่นมีราคาสูงเกินไปที่จะแข่งขันได้ อาจมีชิ้นส่วนจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ญี่ปุ่นสามารถส่งออกไปแข่งขันได้** ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องลดต้นทุนลง ซึ่งไม่สามารถทำได้ภายในประเทศญี่ปุ่น วิสาหกิจญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากเขตอุตสาหกรรมที่กระจุกตัว ดังกล่าวในประเทศไทยนี้

ด้วยเหตุนี้ ทางเลือกที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับญี่ปุ่น คือ ยุทธศาสตร์ Thai plus one นั่นเอง ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นฐานผลิตสำคัญสำหรับการส่งออกไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว หากสามารถเพิ่มกลุ่มประเทศ CLM (กัมพูชา ลาว และ พม่า) ให้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานได้ ย่อมช่วยทำให้การลดต้นทุนดำเนินไปได้มากขึ้น ส่งผลให้การเจาะตลาดประเทศพัฒนาใหม่ รวมไปถึงประเทศกำลังพัฒนาก็เป็นไปได้ดียิ่งขึ้น ต่อจากนี้ไปวิสาหกิจญี่ปุ่นจำเป็นต้องพึงพิงประเทศไทยและกลุ่มประเทศ CLM อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และจะเป็นที่มาของแนวคิด Thai plus one ดังกล่าวมาแล้ว

(คำแปล...ด้านขวาบน: แนวโน้ม, เส้นประ: ประเทศพัฒนาแล้ว, เส้นทึบ: ประเทศพัฒนาใหม่ ประเทศกำลังพัฒนา ด้านขวาล่าง: (ปี)

รูปแสดงขนาดของเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว
เทียบกับกลุ่มประเทศพัฒนาใหม่กับประเทศกำลังพัฒนา

ความสำคัญขอ Thai Plus One

คุณ Ooizumi Keiichirou ยังได้วิเคราะห์เพิ่มเติมว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้น มีพัฒนาการของการสั่งสม ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่ชัดเจน ขณะที่อีกด้านหนึ่ง ไทยก็เริ่มประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานและค่าแรงที่ถีบตัวสูงขึ้น หลายปีมานี้ ตัวเลขคนตกงานในเมืองไทยต่ำกว่า 1% มาตลอด ด้วยเหตุนี้ ค่าแรงงานจึงมีการขยับตัวขึ้น ในอุตสาหกรรมการผลิตนั้น ค่าแรงต่อเดือน ณ เดือนมกราคม 2011 อยู่ที่ 7,900 บาท ซึ่งมีการปรับขึ้นเป็น 10,400 บาทในเดือนเมษายน 2013 อันเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 30% ภายในเวลาเพียง 15 เดือน

ยิ่งกว่านั้น รัฐบาลไทยยังมีนโยบายปรับค่าแรงขั้นต่ำให้เป็นวันละ 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศ ตั้งแต่ มกราคม 2013 ความแตกต่างของค่าแรงในแต่ละท้องที่จึงหมดลง ทำให้การย้ายฐานการผลิตเพื่อใช้ประโยชน์จากค่าแรง หมดความหมายไป

คุณ Ooizumi Keiichirou มองว่า ในอีกด้านหนึ่ง ค่าแรงในกลุ่มประเทศ CLM ยังต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย รายได้ต่อเดือนของแรงงานไทยรอบๆ กรุงเทพฯ อยู่ที่ประมาณเดือนละ 345 เหรียญ เมื่อเทียบกับกรณีเมืองเวียงจันทน์ของลาว ซึ่งอยู่ที่เดือนละ 132 เหรียญ หรือเมืองพนมเปญของกัมพูชา เดือนละ 74 เหรียญ หรือเมืองย่างกุ้งของพม่าที่เดือนละ 53 เหรียญ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ค่าแรงของสามประเทศเหล่านี้ ดึงดูดใจนักลงทุนมากที่สุด

คุณ Ooizumi Keiichirou ยังได้เปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (มูลค่าทบรวม) ในกลุ่มประเทศเหล่านี้ โดย

เปรียบเทียบระหว่างช่วงปี 2000-2005 กับ ช่วงปี 2006-2011 ซึ่งพบว่าในกรณีของกัมพูชานั้นเปลี่ยนแปลงจาก 993 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 4,264 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับประเทศลาวนั้น ปรับจาก 126 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 1,637 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และพม่าปรับเปลี่ยนแปลงจาก 1,413 ล้านดอลลาร์สหรัฐเป็น 4,857 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ผลจากการลงทุนโดยตรงของต่างประเทศดังกล่าวนี้ ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูง ในกลุ่มสามประเทศดังกล่าว

คุณ Ooizumi Keiichirou ได้เน้นถึงความดึงดูดใจของกำลังแรงงานในพม่า โดยเขาวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าประชากรวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-29 ปี ซึ่งเป็นกำลังแรงงานสำหรับอุตสาหกรรมที่เน้นแรงงาน กำลังแรงงานดังกล่าว กรณีของกัมพูชามีจำนวน 4.67 ล้านคน ลาวมีจำนวน 2.11 ล้านคน ขณะที่พม่ามีแรงงานส่วนนี้สูงถึง 1.443 ล้านคน แม้เมื่อเทียบกับไทย ซึ่งมีแรงงานดังกล่าวอยู่ 1.406 ล้านคน ก็ยังเห็นได้ชัดว่า พม่า มีแรงดึงดูดการลงทุนอย่างยิ่งเพียงไร หากพม่า สามารถพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของ Thai plus one เมื่อไร การลดต้นทุนในระยะยาวย่อมจะเป็นไปได้ราบรื่น

ในตอนท้าย คุณ Ooizumi Keiichirou จึงสรุปว่า *โมเดล Thai plus one มีองค์ประกอบสองส่วนที่เสริมกันและกัน ด้านหนึ่งคือประเทศไทย ที่มีอุตสาหกรรมซึ่งมีการพัฒนาสั่งสมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างดีเยี่ยม แต่มีปัญหาของค่าแรงที่ถีบตัวสูงขึ้น อีกด้านหนึ่งก็คือแรงดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศของสามประเทศดังกล่าวที่มีแรงงานอยู่มากมาย*

อย่างไรก็ตาม คุณ Ooizumi Keiichirou เน้นว่า *การที่ญี่ปุ่นจะสามารถเจาะเข้าไปในตลาดของประเทศพัฒนาใหม่และประเทศกำลังพัฒนา โดยแนวคิด Thai plus one นั้น นอกเหนือจากแรงงานราคาถูก อันเกิดจากการเข้าร่วมในห่วงโซ่อุปทานของสามประเทศ CLM ดังกล่าวแล้ว การเพิ่มผลิตภาพของฐานการผลิตในไทยก็มีความสำคัญยิ่งเช่นกัน*

นั่นคือ ที่ไปที่มาและเนื้อหาของ Thai Plus One ครับ ผู้เขียนเชื่อว่าแนวคิดนี้ น่าจะเป็นกรอบยุทธศาสตร์สำคัญของการลงทุนโดยภาคเอกชนญี่ปุ่น รวมไปถึงการดำเนินนโยบายสนับสนุนอื่นๆ โดยภาครัฐ ประเทศไทยจะใช้ประโยชน์จากแนวโน้มนโยบายนี้อย่างไร เพื่อพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทยให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนและสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเรานั้น เป็นประเด็นที่ทุกคนต้องช่วยกันขบคิดและทำ

ที่มา: <http://business.nikkeibp.co.jp/article/interview/20130814/252248/?P=1>

